

คำวินิจฉัยของ นายปรีชา เถลิงวณิชย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๐/๒๕๕๕

วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

เรื่อง ศาลภาษีอากรกลางส่งคำโต้แย้งของโจทก์ (บริษัท ไทยวิวัฒน์เคหะ จำกัด) ในคดีหมายเลขคำที่ ๑๔๓/๒๕๕๒ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๔

ศาลภาษีอากรกลางส่งคำโต้แย้งของโจทก์ (บริษัท ไทยวิวัฒน์เคหะ จำกัด) ในคดีหมายเลขคำที่ ๑๔๓/๒๕๕๒ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา ๒๖๔ ว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๒๐ และข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญใช้บังคับมิได้ตามมาตรา ๖

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องของผู้ร้องได้ความว่า

ผู้ร้องเป็นโจทก์ฟ้องกรมสรรพากร ที่ ๑ นายอนันต์ สิริแสงทักษิณ ที่ ๒ นายดิน โต๊ะกาเร็ม ที่ ๓ และนายจุฑาธุช จงเสถียร ที่ ๔ ซึ่งเป็นคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ เป็นจำเลย ต่อศาลภาษีอากรกลางเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ในข้อหาว่า เจ้าพนักงานประเมินของจำเลยที่ ๑ ได้ประเมินเรียกเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลหัก ณ ที่จ่าย และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหัก ณ ที่จ่ายจากโจทก์โดยมิชอบ และโจทก์ได้อุทธรณ์การประเมินของจำเลยที่ ๑ ต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ จำเลยที่ ๒ ที่ ๓ และที่ ๔ ในฐานะคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ได้วินิจฉัยแล้ว โจทก์ไม่เห็นพ้องด้วย จึงได้อุทธรณ์คำวินิจฉัยอุทธรณ์ต่อศาลภาษีอากรกลาง โดยมีคำขอท้ายฟ้องดังต่อไปนี้

๑. ขอให้พิพากษาแสดงว่าการประเมินของจำเลยที่ ๑ และคำวินิจฉัยชี้ขาดของจำเลยที่ ๒ ที่ ๓ และที่ ๔ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โจทก์ไม่มีหน้าที่ที่จะต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลหัก ณ ที่จ่าย เป็นจำนวนเงิน ๔,๓๕๔,๓๕๔.๓๘ บาท และหรือให้ยกเลิกคำสั่งให้โจทก์เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหัก ณ ที่จ่ายจำนวน ๗๖,๑๔๓.๖๐ และ ๑,๔๗๘.๑๕ บาท พร้อมเบี้ยปรับเงินเพิ่มตามกฎหมาย

๒. ให้ศาลพิพากษาเพิกถอนคำสั่งของเจ้าพนักงานประเมินที่สั่งให้โจทก์เปลี่ยนแปลงผลขาดทุนสุทธิ สำหรับรอบระยะเวลาบัญชีปี ๒๕๓๔ เป็น - ๔,๑๑๓,๕๖๕.๑๗ บาท และปี ๒๕๓๕ เป็น - ๕๖๑,๖๒๑.๕๐ บาท

๓. ขอให้ศาลพิพากษาเพิกถอนการประเมินของเจ้าพนักงานประเมินจำเลยที่ ๑ และคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของจำเลยที่ ๒ ที่ ๓ และที่ ๔

๔. ให้จำเลยทั้งสี่ชดใช้ ค่าฤชาธรรมเนียมและค่าทนายความแทนโจทก์

ศาลฎีกาชั้นกลางสั่งรับคำฟ้องของโจทก์และหมายส่งสำเนาคำฟ้องให้จำเลย.....

จำเลยทั้งสี่ได้รับสำเนาคำฟ้องและยื่นคำให้การแก้คดี เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๒

ศาลฎีกาชั้นกลางสั่งรับคำให้การจำเลยทั้งสี่และนัดชี้สองสถาน

วันนัดชี้สองสถาน ทนายโจทก์แถลงขอเลื่อนคดี ศาลฎีกาชั้นกลางอนุญาต ถึงวันนัดทนายโจทก์แถลงว่า ผู้มีอำนาจกระทำการแทนโจทก์เดินทางไปต่างประเทศ ทนายโจทก์ไม่อาจแถลงรับข้อเท็จจริงได้ขอให้ศาลนัดสืบพยานโจทก์ไปก่อน ศาลฎีกาชั้นกลางกำหนดประเด็นข้อพิพาทว่าการประเมินภาษีอากรของเจ้าพนักงานประเมินจำเลยที่ ๑ และคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ตามฟ้องชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และอนุญาตให้นัดสืบพยานโจทก์ วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ และวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๓

วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ โจทก์ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาชั้นกลางขอส่งคำเบิกความของพยานโจทก์ที่จะนำสืบในวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ และยื่นคำร้องลงวันที่วันเดียวกันขอยื่นบัญชีระบุพยานโดยอ้างเหตุว่า “คดีนี้ศาลนัดสืบพยานโจทก์ในวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ โจทก์มีความประสงค์ขอยื่นบัญชีระบุพยาน ซึ่งแนบมาพร้อมคำร้องฉบับนี้ เพราะด้วยเหตุที่โจทก์เข้าใจว่าได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้ต่อศาลแล้ว แต่จากการตรวจสอบสำนวนของโจทก์ปรากฏว่าไม่พบบัญชีระบุพยานของโจทก์ที่โจทก์ได้ให้เสมียนนำยื่นต่อศาลและเสมียนทนายก็ได้ออกจากงานเป็นเวลาหลายเดือนแล้ว จึงทำให้คลาดเคลื่อนไป ประกอบกับการปรับภาษีโจทก์เป็นโทษที่ลงโทษโจทก์ และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ขอศาลได้โปรดรับบัญชีระบุพยานของโจทก์ด้วย เพื่อโจทก์จะได้ นำพยานเข้าสืบเพื่อบรรเทาโทษของโจทก์ ขอศาลได้โปรดอนุญาต

ศาลฎีกาชั้นกลางสั่งส่งสำเนาให้จำเลย รอตั้งวันนัด

วันนัดสืบพยานโจทก์ (วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓) ศาลฎีกาชั้นกลางออกนั่งพิจารณาและจดรายงานกระบวนการพิจารณาสั่งคำร้องขอเลื่อนคดีและคำร้องขอระบุพยานของโจทก์ดังนี้

“นัดสืบพยานโจทก์วันนี้ ผู้รับมอบอำนาจโจทก์และทนายจำเลยมาศาล

ผู้รับมอบอำนาจโจทก์ยื่นคำร้องขอเลื่อนคดี อ้างว่าทนายโจทก์ป่วย รายละเอียดปรากฏตามคำร้องของผู้รับมอบอำนาจโจทก์ลงวันที่วันนี้ ทนายจำเลยรับสำเนาแล้วแถลงไม่ค้าน

ศาลสอบคำร้องของโจทก์ลงวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ที่ขออนุญาตยื่นบัญชีระบุพยานแล้ว
นายจำเลยแถลงไม่ค้าน แต่ขอให้อยู่ในดุลยพินิจของศาล

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร
พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๒๐ ข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐ ที่กำหนดให้คู่ความ
ยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันชี้สองสถานไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน เมื่อระยะเวลาที่กำหนดให้ยื่นบัญชี
ระบุพยาน (คู่ความ) สามารถยื่นบัญชีระบุพยานตามกำหนดเวลาดังกล่าวได้ คู่ความดังกล่าว
อาจยื่นคำร้องพร้อมบัญชีระบุพยานไม่ว่าเวลาใด ๆ ก่อนพิพากษาคดี ขออนุญาตอ้างพยาน
หลักฐานเช่นว่านั้น ศาลตรวจคำร้องของโจทก์โดยตลอดแล้ว โจทก์อ้างเหตุเพียงเข้าใจว่าได้ยื่น
บัญชีระบุพยานไว้ต่อศาลแล้ว แต่จากการตรวจสอบไม่พบบัญชีพยานของโจทก์ที่ให้เสมือน
นำยื่นต่อศาล และเสมือนนายก็ได้ออกจากงานเป็นเวลาหลายเดือนแล้ว จึงทำให้คลาดเคลื่อนไปนั้น
เห็นว่าข้ออ้างดังกล่าวไม่ใช่เหตุตามกฎหมายที่จะนำมากล่าวอ้างเพื่อยื่นบัญชีระบุพยานฝ่าฝืน
ต่อกฎหมาย จึงให้ยกคำร้องของโจทก์ เมื่อศาลยกคำร้องดังกล่าวแล้วถือว่าโจทก์ไม่มีพยาน
มาพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามคำฟ้อง จึงไม่จำเป็นต้องส่งคำร้องขอเลื่อนคดีของผู้รับมอบอำนาจโจทก์วันนี้
คดีพอวินิจฉัยได้แล้ว ให้งดสืบพยานคู่ความ

ให้นัดฟังคำพิพากษาวันที่ ๒ มีนาคม สกนี้ เวลา ๑๓.๓๐ น.”

วันนัดอ่านคำพิพากษา นายโจทก์ยื่นคำร้องลงวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๓ ความว่า “คดีนี้
ศาลนัดฟังคำพิพากษาในวันนี้ และศาลได้โปรดมีคำสั่งยกคำร้องของโจทก์ที่ขออนุญาตยื่นบัญชี
ระบุพยาน เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ โจทก์เห็นด้วยความเคารพว่า คำสั่งของศาลที่
ยกคำร้องดังกล่าวข้างต้นคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย กล่าวคือโจทก์เห็นว่า
พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๒๐
ข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐ ที่กำหนดให้คู่ความยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันชี้
สองสถานไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน เมื่อระยะเวลาที่กำหนดให้ยื่นบัญชีระบุพยานสิ้นสุดลง ถ้าคู่ความ
ซึ่งมิได้ยื่นบัญชีระบุพยาน แสดงให้เห็นที่พอใจแก่ศาลว่ามีเหตุอันสมควรไม่สามารถยื่นบัญชีระบุ
พยานตามกำหนดเวลาดังกล่าวได้ คู่ความดังกล่าวอาจยื่นคำร้องพร้อมบัญชีระบุพยานไม่ว่าเวลาใด ๆ
ก่อนพิพากษาคดีนั้นขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ ก็คดีนี้เป็นคดีที่ลงโทษปรับโจทก์ โจทก์แม้จะ
ได้ชื่อว่าโจทก์ก็ตาม แต่ความเป็นจริงหรือข้อเท็จจริงแล้วโจทก์อยู่ในฐานะผู้ต้องโทษ ซึ่งเป็นโทษ
ทางอาญาชนิดหนึ่ง คือ ถูกปรับเป็นเงินตามฟ้องโดยรัฐ ดังนั้นโจทก์ย่อมมีสิทธิในการที่จะต่อสู้คดี
ให้ไม่ต้องรับโทษตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และทั้งสามารถต่อสู้ไม่ให้ต้องรับโทษและหรือบรรเทาโทษ

ได้อย่างเต็มที่และเต็มภาคภูมิ อีกทั้งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๒๐ ข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐ ดังกล่าวยังเป็นการเอื้ออำนวยกับรัฐเพียงฝ่ายเดียว บุคคลเดียวเท่านั้น เพราะคดีของศาลภาษีอากรเป็นคดีซึ่งผู้ต้องโทษทางภาษีฟ้องต่อรัฐ โดยอ้างว่ารัฐกระทำการไม่ถูกต้องตามประมวลรัษฎากรในการเก็บภาษี ซึ่งในคดีนี้เป็นการลงโทษต่อโจทก์ซึ่งข้อเท็จจริงก็คือผู้ต้องโทษปรับนั่นเอง การที่ต้องให้โจทก์ซึ่งเป็นผู้ต้องโทษและหรือบุคคลอื่นที่เป็นโจทก์ในคดีอื่นของศาลนี้ต้องยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันนัดขึ้นสองสถานไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน นั้น จึงเป็นการให้สิทธิแก่รัฐและหรือกรมสรรพากรแต่เพียงฝ่ายเดียว บุคคลเดียวเท่านั้น โดยจำกัดสิทธิของโจทก์เพราะในคดีแพ่งทั่วไปหรืออื่นๆ ให้สิทธิบุคคลทุกคนเสมอภาคทางกฎหมาย คือให้ยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันสืบพยาน ๗ วัน ดังนั้นพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๒๐ ข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐ จึงขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งบัญญัติให้บุคคลย่อมเสมอภาคในกฎหมาย...”

ศาลภาษีอากรกลางส่งคำร้องลงวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๓ ของโจทก์ดังกล่าวว่า “สำเนาให้จำเลยก่อนที่ศาลอ่านคำพิพากษาให้คู่ความฟัง ไม่มีคู่ความฝ่ายใดแถลงให้ศาลทราบว่าโจทก์ได้ยื่นคำร้องไว้ว่า ข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐ ขัดต่อรัฐธรรมนูญจนกระทั่งศาลอ่านคำพิพากษาเสร็จแล้ว จึงค้นพบคำร้องนี้ในสำนวน จึงให้เพิกถอนการอ่านคำพิพากษาให้ถือเสมือนว่า ศาลยังมีได้อ่านคำพิพากษาให้คู่ความฟัง ให้ส่งคำร้องนี้ไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยต่อไป”

กระทรวงยุติธรรมได้ส่งคำร้องของโจทก์มายังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามหนังสือกระทรวงยุติธรรม ที่ ขธ ๐๒๐๑/๐๖๖๒๕ ลงวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๓

ศาลรัฐธรรมนูญประชุมปรึกษาแล้ว มีคำสั่งให้รับคำร้องของโจทก์ไว้ดำเนินการต่อไปตามข้อ ๑๐ ของข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ และได้แจ้งให้ศาลภาษีอากรทราบ

คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้อภิปรายเพื่อนำไปสู่การวินิจฉัย และลงมติในปัญหาว่าจะรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๔ หรือไม่ ปราบกฏผลการลงมติดังนี้

- รับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย จำนวน ๑๑ คน คือ นายจุมพล ณ สงขลา พลโท จุล อติเรก นายผัน จันทรปาน นายมงคล สระแก้ว นายศักดิ์ เตชาชาญ นายสุจิต บุญบงการ นายสุจินดา ยงสุนทร นายสุวิทย์ ชีรพงษ์ นายอมร รักษาสัตย์ นายอิสสระ นิตินันท์ประกาศ และนายอุระ หวังอ้อมกลาง

- ไม่รับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย จำนวน ๓ คน คือ นายกระมล ทองธรรมชาติ นายปรีชา เฉลิมวณิช และนายอนันต์ เกตุวงศ์

ต่อจากนั้น คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้แถลงด้วยวาจาก่อนลงมติและลงมติรวม ๒ ปัญหา ดังนี้

ปัญหาที่หนึ่ง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๒๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐ หรือไม่ ปราบกฏผลการลงมติ ดังนี้

- เห็นว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๒๐ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐ จำนวน ๕ คน คือ พลโท จุล อติเรก นายผัน จันทรปาน นายมงคล สระแก้ว นายศักดิ์ เตชาชาญ นายสุจิต บุญบงการ นายสุจินดา ยงสุนทร นายสุวิทย์ ชีรพงษ์ นายอมร รักษาสัตย์ และนายอิสสระ นิตินันท์ประกาศ โดยไม่มีตุลาการผู้ใดเห็นว่า มาตรา ๒๐ ของพระราชบัญญัตินี้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐

ปัญหาที่สอง ข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ตามความหมายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๔ หรือไม่ ปราบกฏผลการลงมติ ดังนี้

- เห็นว่า ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๔ จำนวน ๑๓ คน คือ นายกระมล ทองธรรมชาติ นายจุมพล ณ สงขลา พลโท จุล อติเรก นายปรีชา เฉลิมวณิช นายผัน จันทรปาน นายมงคล สระแก้ว นายศักดิ์ เตชาชาญ นายสุจิต บุญบงการ นายสุจินดา ยงสุนทร นายสุวิทย์ ชีรพงษ์ นายอนันต์ เกตุวงศ์ นายอิสสระ นิตินันท์ประกาศ และนายอุระ หวังอ้อมกลาง

- เห็นว่า เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๔ จำนวน ๑ คน คือ นายอมร รักษาสัตย์

อนึ่ง มีตุลาการ จำนวน ๕ คน คือ นายกระมล ทองธรรมชาติ นายจุมพล ณ สงขลา นายปรีชา เฉลิมวณิช นายอนันต์ เกตุวงศ์ และนายอุระ หวังอ้อมกลาง วินิจฉัยให้ยกคำร้อง เนื่องจาก พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๒๐ ไม่เป็น

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี และข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐ ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๔ ที่จะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

ผู้ทำคำวินิจฉัยได้ออกเสียงเป็นฝ่ายไม่รับคำร้องและอภิปรายในชั้นแถลงด้วยวาจาและลงมติให้ยกคำร้อง จึงทำคำวินิจฉัยในส่วนของตนดังต่อไปนี้

พิจารณาแล้ว เห็นว่าศาลภาษีอากรเป็นศาลชำนาญพิเศษจัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๕ แยกออกต่างหากจากศาลแพ่งให้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีภาษีอากรตามคำจำกัดความคำว่า “ภาษีอากร” ในมาตรา ๓ และบัญญัติให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี เฉพาะคดีแพ่งในเรื่องต่อไปนี้

๑. คดีอุทธรณ์คำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานหรือคณะกรรมการตามกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร
๒. คดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องของรัฐในหนี้ค่าภาษีอากร
๓. คดีพิพาทเกี่ยวกับการขอคืนค่าภาษีอากร
๔. คดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามข้อผูกพัน ซึ่งได้ทำขึ้นเพื่อประโยชน์แก่การจัดเก็บภาษีอากร
๕. คดีที่มีกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจศาลภาษีอากร

นอกจากศาลภาษีอากรแล้ว รัฐสภายังได้ตราพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษขึ้นในระบบศาลยุติธรรมอีก ๓ ศาล คือ

(๑) ศาลแรงงาน จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๕

(๒) ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๕

(๓) ศาลล้มละลาย จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕ มาตรา ๖

บทบัญญัติจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษในศาลยุติธรรมดังกล่าว จึงเท่ากับยอมรับระบบศาลเดี่ยวที่ถือว่าศาลยุติธรรมเป็นศาลใหญ่เพียงศาลเดียว ศาลอื่นนอกจากนั้นถือเป็นระบบศาลเล็กในศาลใหญ่สามารถใช้ความเป็นศาลเล็กที่มีความชำนาญหรือเชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนอย่างเต็มที่และรวดเร็วขณะเดียวกันสามารถใช้ทรัพยากรส่วนรวมร่วมกันสับเปลี่ยนหมุนเวียน และ

สนับสนุนซึ่งกันและกันได้ อันเป็นไปตามหลักความประหยัดและใช้ทรัพยากรของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งสามารถเป็นระบบที่เกื้อกูล และให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนด้วยมาตรฐานที่เสมอกัน

เนื่องจากศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของศาลยุติธรรม อำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีจึงต้องอยู่ในบังคับของมาตรา ๒๓๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งบัญญัติว่า “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์”

หลักการในมาตรา ๒๓๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าว อาจอธิบายได้ ดังนี้

ถ้อยคำว่า “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดี” หรือ “การพิจารณาวินิจฉัยคดี” เป็นศัพท์นิติศาสตร์หรือกฎหมายที่ใช้ในความหมายเดียวกันทั้งหมด ไม่ว่าในคดีแพ่งหรืออาญา โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติความหมายของถ้อยคำเหล่านี้ จึงนำความหมายเหล่านี้มาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้ตามมาตรา ๑๕ เช่นเดียวกัน ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๘) ได้ให้คำนิยามคำว่า “การพิจารณา” หมายความว่า กระบวนพิจารณาทั้งหมดในศาลใดศาลหนึ่ง ก่อนศาลนั้นชี้ขาดตัดสินคดีหรือจำหน่ายคดีโดยคำพิพากษาหรือคำสั่ง และใช้ในความหมายอย่างเดียวกัน เมื่อมีกฎหมายอื่นอ้างอิงถึง “การพิจารณาพิพากษาคดีของศาล” รวมทั้งเป็นความหมายของถ้อยคำเดียวกันดังที่ใช้ทั่วไปในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๓ และบทบัญญัติในมาตราอื่นๆ ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ใช้เฉพาะกับศาลเท่านั้น

นอกจากนี้ กระบวนพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมยังเป็นระบบหรือวิธีการหรือกระบวนการเดียวที่จัดอยู่บนพื้นฐานหรือเป็นไปตามหลักการของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ ๑๐ ที่บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันอย่างบริบูรณ์ที่จะได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมโดยศาล ซึ่งเป็นอิสระและเป็นกลางในการวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ รวมทั้งในกรณีที่บุคคลนั้นถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดและตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง (พลเมือง) และสิทธิทางการเมืองข้อ ๑๔ (๑) ที่บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในการพิจารณาของศาลและตุลาการในการวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับกรณีที่บุคคลถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด หรือการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาที่กระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของบุคคลตามกฎหมาย โดยบุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมและเปิดเผยในศาลที่มีอำนาจอย่างมีอิสระและเป็นกลางซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย การห้ามหนังสือพิมพ์และประชาชนเข้าฟังการพิจารณาทั้งหมดหรือแต่บางส่วนในกรณีเพื่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือความมั่นคงของชาติในสังคมประชาธิปไตย หรือกรณี

กระทบต่อความเป็นอยู่ส่วนตัวของคู่กรณีหรือในกรณีที่ศาลเห็นว่าเป็นกรณีจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ เกี่ยวกับการออกโฆษณาเช่นนั้น อาจมีผลกระทบต่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แต่คำพิพากษา ในคดีอาญาหรือคดีแพ่งย่อมเปิดเผย เว้นแต่ความจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่เด็กและเยาวชน หรือกระบวนการ พิจารณาคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินของกลุ่มสมรสหรือการเป็นผู้ปกครองเด็ก”

บทบัญญัติของปฏิญญาสากลว่าด้วย สิทธิมนุษยชนและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง (พลเมือง) และสิทธิทางการเมืองดังกล่าว จะเห็นได้ชัดเจนว่า การพิจารณาปัญหาที่มีผลกระทบต่อสิทธิ และหน้าที่ของบุคคลหรือการพิจารณาคดีอาญาเป็นเรื่องของศาลและเป็นศาลที่ตั้งขึ้นโดยกฎหมายเท่านั้น ในข้อหนึ่ง การพิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าว ศาลหรือผู้พิพากษาต้องมีความเป็นอิสระและเป็นกลาง ในข้อที่สอง และการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาดังกล่าวอย่างเสมอภาคกันต้องเป็นธรรมและเปิดเผย ในข้อที่สาม

หากจะพิจารณาลงไปในรายละเอียดพอเป็นสังเขปก็อาจแยกพิจารณาเป็นข้อ ๆ ได้ ดังนี้

ข้อที่หนึ่ง อำนาจพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาที่กระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของบุคคลหรือ การพิจารณาคดีอาญาเป็นเรื่องของศาลที่ตั้งขึ้นโดยกฎหมายเท่านั้น เป็นการกำหนดห้ามเอาไว้ เพื่อมิให้มีการตั้งศาลเตี้ยชำระความกันเอาเองนั่นเอง หลักการนี้ได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๓ ที่บัญญัติว่า “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์”

มาตรา ๒๓๔ ที่บัญญัติว่า “บรรดาศาลทั้งหลายจะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ การตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งหรือคดีที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะ แทนศาลที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้นจะกระทำมิได้”

มาตรา ๒๓๕ ที่บัญญัติว่า “การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไข เพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะจะกระทำมิได้”

ตามความหมายของบทบัญญัติทั้งสามมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าว เป็นการยืนยันคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามหลักการของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง (พลเมือง) และสิทธิทางการเมืองดังกล่าวประการหนึ่ง โดยความหมาย ดังกล่าวเท่ากับว่า ปัญหาที่กระทบต่อสิทธิและหน้าที่กับกรณีกล่าวหาว่าบุคคลใดกระทำความผิด ทางอาญาเป็นอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเท่านั้น ไม่ว่าองค์กรใดหรือจะออกกฎหมาย ให้องค์กรใดมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาที่กระทบต่อสิทธิและหน้าที่ที่ได้รับการรับรองตาม รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายและคดีอาญาแทนศาลมิได้

ศาลจะต้องจัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาออกเป็นพระราชบัญญัติเท่านั้น องค์กรฝ่ายบริหารหรือองค์กรอื่นใดจะตั้งองค์กรอื่นหรือขยายอำนาจขององค์กรของตนให้มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาที่กระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของบุคคลหรือคดีอาญาแทนศาลไม่ได้ รวมทั้งจะออกกฎหมายหรือตราพระราชบัญญัติให้อำนาจองค์กรอื่นที่มีศาลมีอำนาจทำนองนี้ไม่ได้เช่นกัน หรือแม้แต่จะตั้งศาลหรือองค์กรใดก็ตามเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งหรือคดีที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับการพิจารณาพิพากษาคดีหนึ่งหรือในข้อหาใดข้อหาหนึ่งโดยเฉพาะ ย่อมกระทำมิได้

ศาลตามความหมายสากลจะเป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นมาโดยมีอำนาจหน้าที่หลักเพียงประการเดียวเท่านั้น คือพิจารณาพิพากษาคดีหรือปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่กระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของบุคคลหรือในกรณีที่บุคคลถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ไม่อาจมีอำนาจหน้าที่ประการอื่น เช่น อำนาจบริหารเทียบเท่าคณะรัฐมนตรี หรือ อำนาจนิติบัญญัติเทียบเท่ารัฐสภา ด้วย ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๓ ที่บัญญัติว่า “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล” ก็มีความหมายชัดเจนแสดงถึงกรอบและขอบเขตอำนาจศาลและความหมายของศาลได้ หากองค์กรใดมีอำนาจอื่นประกอบด้วย เช่น อำนาจบริหาร แม้จะเรียกเป็นศาลก็หาใช่เป็นศาลตามความหมายนี้ทำนองเดียวกับองค์กรอื่นที่มีศาลจะเข้ามาใช้อำนาจตุลาการอย่างศาลก็ย่อมเป็นไปมิได้เช่นกัน

ดังนั้น หากพิจารณากรอบหรือขอบเขตอำนาจของศาลยุติธรรมว่า ศาลยุติธรรมมีอำนาจเฉพาะกรณีที่กระทบต่อสิทธิซึ่งรวมความถึงสิทธิในเสรีภาพและหน้าที่ของบุคคลเท่านั้น ก็จะทำให้ภารกิจหลักของศาลยุติธรรมได้โดยชัดเจนจากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๕๕ ที่บัญญัติว่า “เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่งหรือบุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาลบุคคลนั้นชอบที่จะเสนอกฎของตนต่อศาลส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายนี้” หรือในกรณีที่บุคคลถูกกล่าวหากระทำความผิดก็คือบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “เมื่อความผิดเกิดขึ้น อ่าง หรือเชื่อว่าได้เกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาลใดให้ชำระที่ศาลนั้น...” บทบัญญัตินี้ดังกล่าวจึงถือเป็นรายละเอียดของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๓ ทำให้อำนาจของศาลยุติธรรมเป็นอำนาจตามรัฐธรรมนูญและเป็นองค์กรแห่งอำนาจอธิปไตย ที่เป็นกรอบหรือขอบเขตหรือข้อจำกัดมิให้ศาลยุติธรรมใช้อำนาจนอกเหนืออำนาจตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายเหล่านี้บัญญัติไว้ได้ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นบทบัญญัติปกป้องหรือป้องกันองค์กรอื่นมิให้เข้ามาแทรกแซงหรือสอดแทรกเข้ามาใช้อำนาจเหล่านี้แทนศาลยุติธรรมได้เช่นกัน กล่าวคือ หากเดิมเป็น

อำนาจของศาลยุติธรรมในการพิจารณาพิพากษาคดีแล้ว จะออกกฎหมายยกอำนาจส่วนใดส่วนหนึ่งดังกล่าว หรือจำกัดอำนาจศาลยุติธรรมลงไปหรือใช้หรือตีความกฎหมายให้มีผลทำนองเดียวกันนี้ให้ตกเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรอื่นที่มีใช้ศาลด้วยกันมิได้

ข้อที่สอง การพิจารณาพิพากษาดังกล่าว ศาลหรือผู้พิพากษาต้องมีความเป็นอิสระและเป็นกลาง ตามหลักการนี้เกี่ยวกับความเป็นอิสระมีบัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ ที่บัญญัติว่า “ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย” ความเป็นอิสระดังกล่าวเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีจึงต้องปราศจากข้อผูกมัดหรืออิทธิพลใดๆ ไม่ว่าจะข้อผูกมัดหรืออิทธิพลจากภายนอกหรือเกิดจากการที่เคยกระทำมาแล้ว เช่น เคยมีส่วนในการออกความคิดเห็นต่างๆ ที่มีผลผูกพันตนเอง เป็นต้น

ในส่วน “ความเป็นกลาง (IMPARTIAL)” ก็คือไม่เคยมีส่วนได้เสียเกี่ยวกับเรื่องหรือปัญหานั้นๆ มาก่อน หลักการนี้จะมีบัญญัติรับรองเอาไว้ชัดเจนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๑ ที่บัญญัติว่า “เมื่อคดีถึงศาล ผู้พิพากษาคณะหนึ่งคนใดในศาลนั้นอาจถูกคัดค้านได้ในเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าผู้พิพากษานั้นมีผลประโยชน์ได้เสียเกี่ยวข้องกับคดีนั้น

(๒) ถ้าเป็นญาติเกี่ยวข้องกับคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือว่าเป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใดๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงภายในสามชั้น หรือเป็นญาติเกี่ยวพันทางแต่งงานนับได้เพียงสองชั้น

(๓) ถ้าเป็นผู้ที่ได้ถูกอ้างเป็นพยาน โดยที่ารู้ได้เห็นเหตุการณ์ หรือโดยเป็นผู้เชี่ยวชาญมีความรู้เป็นพิเศษเกี่ยวข้องกับคดีนั้น

(๔) ถ้าได้เป็นหรือเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้แทน หรือได้เป็นทนายความของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาแล้ว

(๕) ถ้าได้เป็นผู้พิพากษานั่งพิจารณาคดีเดียวกันนั้นในศาลอื่นมาแล้ว หรือเป็นอนุญาโตตุลาการแล้ว

(๖) ถ้ามีคดีอีกเรื่องหนึ่งอยู่ในระหว่างพิจารณา ซึ่งผู้พิพากษานั้นเอง หรือภริยา หรือญาติทางสืบสายโลหิตตรงขึ้นไป หรือตรงลงมาของผู้พิพากษานั้นฝ่ายหนึ่ง พินาทกับคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือภริยา หรือญาติทางสืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือตรงลงมาของคู่ความฝ่ายนั้นอีกฝ่ายหนึ่ง

(๗) ถ้าผู้พิพากษานั้นเป็นเจ้าของหรือลูกหนี้ หรือเป็นนายจ้างของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

ส่วนคดีอาญามีบทบัญญัติให้นำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าวมาใช้ในคดีอาญาด้วยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๗

ตามบทบัญญัติทั้งหมดในข้อนี้ ก็แสดงว่าในการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งใด ที่เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของบุคคลหรือกรณีที่บุคคลถูกกล่าวหากระทำความผิด จะไม่อาจพิจารณา วินิจฉัยชี้ขาดโดยองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องหรือกรณีนั้นหรือเป็น ผู้เชี่ยวชาญมีความรู้เป็นพิเศษเกี่ยวข้องกับคดีนั้นได้

ข้อที่สาม การพิจารณาวินิจฉัยปัญหาดังกล่าวอย่างเสมอภาคกันกับต้องเป็นธรรมเปิดเผย อันเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีพิจารณาหรือกระบวนการพิจารณาและทางปฏิบัติเกี่ยวกับการวินิจฉัยชี้ขาดปัญหา และข้อโต้แย้งต้องเป็นวิธีพิจารณาหรือกระบวนการพิจารณาที่ต้องเน้นเรื่องความเสมอภาคและความเป็นธรรม และเปิดเผย เป็นรากฐานสำคัญ

เกี่ยวกับวิธีพิจารณาหรือกระบวนการพิจารณาที่เน้นความเสมอภาคกับความเป็นธรรมของคู่กรณี ในศาลยุติธรรม ดังเช่น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๖๗ วรรคหนึ่ง วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “ให้ศาลพิจารณาคำขอเป็นการด่วน ถ้าเป็นที่พอใจจากคำแถลงของโจทก์หรือ พยานหลักฐานที่โจทก์ได้นำมาสืบ หรือที่ศาลได้เรียกมาสืบเองว่า คดีนั้นเป็นคดีมีเหตุฉุกเฉินและคำขอนั้น มีเหตุผลสมควรอันแท้จริงให้ศาลมีคำสั่งหรือออกหมายตามที่ขอภายในขอบเขตและเงื่อนไขไปตามที่ เห็นจำเป็นทันที ถ้าศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอ คำสั่งเช่นนั้นให้เป็นที่สุด

จำเลยอาจยื่นคำขอโดยพลัน ให้ศาลยกเลิกคำสั่งหรือหมายนั้นเสีย และให้นำบทบัญญัติแห่ง วรรคก่อนมาใช้บังคับโดยอนุโลม คำขอเช่นนี้อาจทำเป็นคำขอฝ่ายเดียวโดยได้รับอนุญาตจากศาล ถ้าศาลมีคำสั่งยกเลิกคำสั่งเดิมตามคำขอ คำสั่งเช่นนี้ให้เป็นที่สุด”

ตามบทบัญญัตินี้ดังกล่าว เป็นตัวอย่างหนึ่งของหลักความเสมอภาคและเป็นธรรมแก่คู่กรณี ด้วยวิธีพิจารณาหรือกระบวนการพิจารณาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เมื่อโจทก์ได้รับสิทธิเช่นใด จำเลยก็ย่อม มีสิทธิทำนองเดียวกันหากล้างสิทธิของโจทก์ตามที่ได้รับนั้นด้วยเช่นกัน

เกี่ยวกับวิธีพิจารณาหรือกระบวนการพิจารณาอย่างเปิดเผยถือเป็นแก่นหรือหัวใจหรือรากฐาน สำคัญอย่างหนึ่งของการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล ทำนองเดียวกับหลักการเสมอภาค และหลักความเป็นธรรม ซึ่งจะปรากฏคลี่คลายออกมาเป็นบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่งและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประกอบเข้าด้วยกันหลักการอื่นๆ ทำให้ การดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเป็นการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญหรือเป็นการ ใช้อำนาจอธิปไตยทุกชั้นตอนที่จะถูกสอดแทรกหรือแทรกแซงมิได้ หลักการดังกล่าวจะต้องปรากฏ ทั้งในแง่วิธีพิจารณาหรือกระบวนการพิจารณาและในเนื้อหาด้วย

หลักการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดโดยเปิดเผยมีความหมายในแง่หนึ่ง อาจหมายถึงเปิดเผยต่อ คู่ความหรือคู่กรณีเท่านั้น หรือเปิดเผยต่อสาธารณชนด้วยก็ได้ โดยบางประเทศก็กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เฉพาะการพิจารณาคดีอาญาโดยเปิดเผย ดังเช่นตามรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น มาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “ในคดีอาญาทั้งปวง ผู้ต้องหาย่อมมีสิทธิได้รับการพิพากษาคดีอย่างเปิดเผย ด้วยความรวดเร็ว โดยศาลที่มีความเป็นธรรม” แต่ประเทศไทยเกี่ยวกับศาลยุติธรรมจะบัญญัติไว้ตาม กฎหมายเท่านั้น เช่น ในเรื่องการนั่งพิจารณาดังปรากฏตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๖ ที่บัญญัติว่า “การนั่งพิจารณาคดีจะต้องกระทำในศาลต่อหน้าคู่ความที่มาศาลและโดยเปิดเผย เว้นแต่

(๑) ในคดีเรื่องใดที่มีความจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยในศาล เมื่อศาลได้จับไล่คู่ความ ฝ่ายใดออกไปเสียจากบริเวณศาลโดยที่ประพฤติน่าสมควร ศาลจะดำเนินการนั่งพิจารณาคดีต่อไป ลับหลังคู่ความฝ่ายนั้นก็ได้

(๒) ในคดีเรื่องใด เพื่อความเหมาะสม หรือเพื่อคุ้มครองสาธารณประโยชน์ ถ้าศาลเห็นสมควร จะห้ามมิให้มีการเปิดเผยซึ่งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ต่างๆ ทั้งหมด หรือแต่บางส่วนแห่งคดีซึ่งปรากฏ จากคำคู่ความหรือคำแถลงการณ์ของคู่ความหรือจากคำพยานหลักฐานที่ได้สืบมาแล้ว ศาลจะมีคำสั่ง ดังต่อไปนี้ก็ได้

(ก) ห้ามประชาชนมิให้เข้าฟังการพิจารณาทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแล้วดำเนินการพิจารณาไป โดยไม่เปิดเผย หรือ

(ข) ห้ามมิให้ออกโฆษณาข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ต่างๆ เช่นว่านั้น ในบรรดาคดีทั้งปวง ที่ฟ้องขอหย่าหรือฟ้องชายชู้หรือฟ้องให้รับรองบุตร ให้ศาลห้ามมิให้มีการเปิดเผยซึ่งข้อเท็จจริงหรือ พฤติการณ์ใดๆ ที่ศาลเห็นเป็นการไม่สมควร หรือพอเห็นได้ว่าจะทำให้เกิดการเสียหายอันไม่เป็นธรรม แก่คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ไม่ว่าศาลจะได้มีคำสั่งตามอนุมาตรา (๒) นี้หรือไม่ คำสั่งหรือคำพิพากษาชี้ขาดคดีของศาลนั้น ต้องอ่านในศาลโดยเปิดเผยและมีให้ถือว่าการออกโฆษณาทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแห่งคำพิพากษานั้น หรือย่อเรื่องแห่งคำพิพากษาโดยเป็นกลางและถูกต้องนั้น เป็นผิดกฎหมาย”

คดีอาญาก็ได้แก่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๓๗ ศาลมีอำนาจสั่งให้พิจารณาเป็นการลับ เมื่อเห็นสมควรโดยผลการหรือโดยคำร้องขอของกลุ่มความฝ่ายใด แต่ต้องเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันความลับอันเกี่ยวกับความปลอดภัยของประเทศมิให้ล่วงรู้ถึงประชาชน

มาตรา ๑๓๘ เมื่อมีการพิจารณาเป็นการลับ บุคคลเหล่านี้เท่านั้นมีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณาได้ คือ

- (๑) โจทก์และทนาย
- (๒) จำเลยและทนาย
- (๓) ผู้ควบคุมตัวจำเลย
- (๔) พยานและผู้ชำนาญการพิเศษ
- (๕) ล่าม
- (๖) บุคคลผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องและได้รับอนุญาตจากศาล
- (๗) พนักงานศาลและเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยแก่ศาลแล้วแต่จะเห็นสมควร

การพิจารณาโดยเปิดเผยในแง่เนื้อหา คดีคลายขยายออกมาเป็นรายละเอียดมากมาย เช่น การต้องยื่นบัญชีพยานหลักฐานหรือการส่งสำเนาคำคู่ความหรือเอกสารยื่นต่อศาลหรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง การให้โอกาสแก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้โต้แย้งคัดค้านก่อน การต้องสืบพยานหรือเปิดเผยพยานหลักฐาน ต่อหน้าศาลและคู่ความทุกฝ่าย หรือคำสั่งหรือคำพิพากษาต้องให้เหตุผลหรือมีเหตุผลแห่งคำวินิจฉัย ทั้งปวง เป็นต้น ที่ทำให้กระบวนการพิจารณาหรือวิธีพิจารณาของศาลยุติธรรมยุ่งยากซับซ้อน แต่สามารถคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้อย่างดีที่สุดใน แตกต่างกับวิธีพิจารณาของฝ่ายอื่น

ศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษดังกล่าวข้างต้น นอกจากต้องอยู่ในบังคับของมาตรา ๒๓๓ ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษดังกล่าว ยังมีบทบัญญัติกำหนดให้ศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษเหล่านี้ ต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาให้เป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม โดยให้อำนาจอธิบดีศาลนั้นๆ ออกข้อกำหนดใดๆ เกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยอนุมัติประธานศาลฎีกา เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ เช่น

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๒๐ และข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐ ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะพิจารณาพิพากษาคดีนั้นนั้น บัญญัติว่า

มาตรา ๒๐ เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม อธิบดีผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดใดๆ เกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการรับฟังพยานหลักฐานใช้บังคับในศาลฎีกาหรือศาลชั้นต้นได้

ข้อกำหนดนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ข้อกำหนดคดีฎีกา พ.ศ. ๒๕๓๕

ข้อ ๑๐ ในกรณีที่มีการชี้สองสถานเมื่อคู่ความฝ่ายใดมีความจำนงที่จะอ้างอิงเอกสารฉบับใด หรือคำเบิกความของพยานคนใด หรือมีความจำนงที่จะให้ศาลตรวจสอบบุคคล วัตถุ สถานที่ หรือ อ้างอิงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้ง เพื่อเป็นพยานหลักฐานสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นต่อศาลก่อนวันชี้สองสถานไม่น้อยกว่าสามสิบวัน ซึ่งบัญชีระบุพยานโดยแสดง เอกสารหรือสภาพของเอกสารที่จะอ้างและรายชื่อ ที่อยู่ ของบุคคล ซึ่งคู่ความฝ่ายนั้นระบุอ้างเป็นพยาน หรือคำขอให้ศาลไปตรวจหรือขอให้ตั้งผู้เชี่ยวชาญ แล้วแต่กรณี พร้อมทั้งสำเนาบัญชีระบุพยานดังกล่าว ในจำนวนที่เพียงพอเพื่อให้คู่ความฝ่ายอื่น หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมารับไปโดยทางเจ้าพนักงานศาล

ในกรณีที่ไม่มีการชี้สองสถาน ให้ยื่นบัญชีระบุพยานพร้อมทั้งสำเนาตามวรรคหนึ่ง ก่อนวัน สืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

ก่อนระยะเวลาที่กำหนดให้ยื่นบัญชีระบุพยานตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง แล้วแต่กรณีสิ้นสุดลง ถ้าคู่ความฝ่ายใดมีความจำนงจะยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติม ให้ยื่นคำแถลงขอระบุพยานเพิ่มเติมต่อศาล พร้อมกับบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมและสำเนาบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมดังกล่าว

เมื่อระยะเวลาที่กำหนดให้ยื่นบัญชีระบุพยานตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง แล้วแต่กรณี ได้สิ้นสุดลงแล้ว ถ้าคู่ความซึ่งมิได้ยื่นบัญชีระบุพยานแสดงให้เห็นที่พอใจแก่ศาลได้ว่า มีเหตุอันสมควร ที่ไม่สามารถยื่นบัญชีระบุพยานตามกำหนดเวลาดังกล่าวได้ หรือถ้าคู่ความซึ่งได้ยื่นบัญชีระบุพยาน ไว้แล้วมีเหตุอันสมควรแสดงได้ว่า ตนไม่สามารถทราบได้ว่าต้องนำพยานหลักฐานบางอย่างมาสืบ เพื่อประโยชน์ของตน หรือไม่ทราบว่าพยานหลักฐานบางอย่างได้มีอยู่ หรือมีเหตุอันสมควรอื่นใด คู่ความดังกล่าวนั้นอาจยื่นคำร้องพร้อมทั้งบัญชีระบุพยานและสำเนาในจำนวนที่เพียงพอ ไม่ว่าเวลาใดๆ ก่อนพิพากษาคดี ขออนุญาตอ้างพยานหลักฐานเช่นว่านั้น และถ้าศาลเห็นว่าเพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาด ข้อสำคัญแห่งประเด็นเป็นไปโดยเที่ยงธรรม จำเป็นจะต้องสืบพยานหลักฐานเช่นว่านั้น ก็ให้ศาลอนุญาต ตามคำร้อง

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๕
ซึ่งบัญญัติว่า

มาตรา ๒๕ เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแรงงานเป็นไปโดยประหยัด สะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลแรงงานกลางมีอำนาจออกข้อกำหนดใดๆ ใช้บังคับในศาลแรงงานได้เมื่อได้รับอนุมัติจากประธานศาลฎีกาแล้ว

ข้อกำหนดนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๓๐ ซึ่งบัญญัติว่า

มาตรา ๒๖ กระบวนการพิจารณาในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้และข้อกำหนดตามมาตรา ๓๐ ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติและข้อกำหนดดังกล่าวให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๗ ให้ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศดำเนินการนั่งพิจารณาคดีติดต่อกันไปโดยไม่เลื่อนคดีจนกว่าจะเสร็จการพิจารณา เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ และคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องมาศาลและเมื่อได้ฟังบุคคลเหล่านั้นแล้ว ให้ศาลสั่งคำขอตามที่เห็นสมควร ถ้าศาลสั่งอนุญาตตามคำขอแล้วให้สืบพยานหลักฐานไปตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ส่วนรายงานและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนั้นให้ศาลเก็บรักษาไว้

มาตรา ๓๐ เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม อธิบดีผู้พิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง โดยอนุมัติประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดใดๆ เกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการรับฟังพยานหลักฐาน ใช้บังคับในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศได้ แต่ข้อกำหนดดังกล่าวจะต้องไม่ทำให้สิทธิในการต่อสู้คดีอาญาของจำเลยต้องลดน้อยกว่าที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ข้อกำหนดนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ ซึ่งบัญญัติว่า

มาตรา ๑๔ นอกจากที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กระบวนการพิจารณาในศาลล้มละลายให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย และข้อกำหนดตามมาตรา ๑๕ ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติและข้อกำหนดดังกล่าวให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕ เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม อธิบดีผู้พิพากษาศาลล้มละลายกลางโดยอนุมัติประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดใดๆ เกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการรับฟังพยานหลักฐาน ใช้บังคับในศาลล้มละลายได้

จึงเห็นได้ว่า ศาลชั้นอุทธรณ์ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติดังกล่าว นอกจากจะต้องมีลักษณะตามหลักการดังกล่าวข้างต้นแล้ว พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลดังกล่าว ยังมีบทบัญญัติบังคับให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นอุทธรณ์เป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม โดยมีบทบัญญัติให้อำนาจแก่อธิบดีของศาลนั้นๆ มีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการรับฟังพยานหลักฐานต่างๆ โดยอนุมัติประธานศาลฎีกา ซึ่งตามปกติจะต้องตราเป็นพระราชบัญญัติขึ้นใช้บังคับในศาลนั้นๆ อันแสดงให้เห็นว่ารัฐสภามีความมุ่งหมายพิเศษที่จะให้ศาลชั้นอุทธรณ์มีอำนาจดำเนินกระบวนการพิจารณาสืบพยานหลักฐาน รับฟังพยานหลักฐานให้เป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม แตกต่างจากศาลยุติธรรมในคดีอื่นๆ ที่ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการดำเนินกระบวนการพิจารณา ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลและวิธีพิจารณาความของศาลชั้นอุทธรณ์ทั้งสามศาล กำหนดให้คดีที่ศาลชั้นต้นพิจารณาพิพากษาแล้ว คู่ความอาจอุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาได้ โดยไม่ต้องอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๔ มาตรา ๕๕ มาตรา ๕๖ และมาตรา ๕๗ ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. ๒๕๒๒ ในมาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๒ (เฉพาะคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล้มละลายในคดีฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ รวมถึงคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีดังกล่าว) ในมาตรา ๓๘ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๔ และมาตรา ๔๕ ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๓๕ ในมาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘

โดยพระราชบัญญัติทั้งสามฉบับดังกล่าว มีบทบัญญัติให้ประธานศาลฎีกาจัดตั้งแผนกคดีขึ้นในศาลฎีกา เพื่อรับพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์มาจากศาลชั้นอุทธรณ์นั้นๆ เป็นแผนกคดีโดยเฉพาะด้วย แต่คำวินิจฉัยคดีนี้จะวินิจฉัยเฉพาะแต่ปัญหาของมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘ และข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐ ที่ออกตามความในมาตรา ๒๐ ที่ผู้ร้องอ้างว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐ เท่านั้น

พิจารณาแล้ว ตามพยานหลักฐานที่ศาลฎีกาอากรกลางส่งมาได้ความว่า คดีนี้เมื่อศาลฎีกาอากรกลางสั่งรับคำให้การจำเลยแล้ว จึงสั่งนัดชี้สองสถาน เมื่อถึงวันนัดชี้สองสถาน ทนายโจทก์แถลงขอเลื่อนคดี อ้างว่าผู้มีอำนาจทำการแทนโจทก์เดินทางไปต่างประเทศ ทนายโจทก์ไม่อาจแถลงรับข้อเท็จจริงได้ ขอให้ศาลนัดสืบพยานโจทก์ไปก่อน ศาลฎีกาอากรกลางได้เลื่อนไปนัดชี้สองสถานในวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๔๒ และในวันนัดชี้สองสถาน ศาลฎีกาอากรกลางได้กำหนดประเด็นข้อพิพาทและนัดสืบพยานโจทก์ในวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ และวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๓

ปรากฏว่าในวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ โจทก์ยื่นคำร้องขอยื่นบัญชีระบุพยาน อ้างว่าโจทก์เข้าใจว่าได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้ต่อศาลแล้ว แต่จากการตรวจสอบสำนวนของโจทก์ปรากฏว่าไม่พบบัญชีระบุพยานของโจทก์ที่โจทก์ได้ให้เสมียนนำมายื่นต่อศาลและเสมียนทนายก็ได้ออกจากงานเป็นเวลาหลายเดือนแล้ว จึงทำให้คลาดเคลื่อนไป...

ศาลฎีกาอากรกลางส่งคำร้องขอยื่นบัญชีระบุพยานของโจทก์ในรายงานกระบวนการพิจารณา ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ ว่า...

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลฎีกาอากรและวิธีพิจารณาคดีฎีกาอากร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๒๐ ข้อกำหนดคดีฎีกาอากร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐ ที่กำหนดให้คู่ความยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันชี้สองสถานไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน เมื่อระยะเวลาที่กำหนดให้ยื่นบัญชีระบุพยาน (คู่ความ) ไม่สามารถยื่นบัญชีระบุพยานตามกำหนดเวลาดังกล่าวได้ คู่ความดังกล่าวอาจยื่นคำร้องพร้อมบัญชีระบุพยานไม่ว่าเวลาใดๆ ก่อนพิพากษาคดีขออนุญาตอ้างพยานหลักฐานเช่นว่านั้น ศาลตรวจคำร้องของโจทก์โดยตลอดแล้ว โจทก์อ้างเหตุเพียงเข้าใจว่าได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้ต่อศาลแล้ว แต่จากการตรวจสอบสำนวนไม่พบบัญชีระบุพยานของโจทก์ที่ให้เสมียนนำมายื่นต่อศาล และเสมียนทนายก็ได้ออกจากงานเป็นเวลาหลายเดือนแล้ว จึงทำให้คลาดเคลื่อนไปนั้น เห็นว่าข้ออ้างดังกล่าวไม่ใช่เหตุตามกฎหมายที่จะนำมากล่าวอ้างเพื่อยื่นบัญชีระบุพยานฝ่าฝืนต่อกฎหมาย จึงให้ยกคำร้องของโจทก์เมื่อศาลยกคำร้องดังกล่าวแล้วถือว่าโจทก์ไม่มีพยานมาพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามคำฟ้อง จึงไม่จำเป็นต้องส่งคำร้องขอเลื่อนคดีของผู้รับมอบอำนาจโจทก์วันนี้ คดีพอวินิจฉัยได้แล้ว ให้งดสืบพยานคู่ความ...

คำสั่งของศาลฎีกาอากรกลางดังกล่าวจะชอบด้วยข้อกำหนดคดีฎีกาอากร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐ หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญและผู้ทำคำวินิจฉัยไม่มีอำนาจก้าวล่วงไปวินิจฉัย เพราะเป็นการใช้ดุลยพินิจของศาลฎีกาอากรกลางในการสั่งคำร้องของคู่ความ ถ้าคู่ความไม่เห็นด้วยกับคำสั่งดังกล่าวก็ชอบที่จะดำเนินการต่อไป ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความเพื่ออุทธรณ์คำสั่งศาลฎีกาอากรกลางไปยังศาลฎีกาแผนกคดีฎีกาอากรเพื่อพิจารณาต่อไป

แต่โจทก์ได้ยื่นคำร้องลงวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๓ ต่อศาลรัฐธรรมนูญอ้างว่า คำสั่งของศาล ที่ยกคำร้องดังกล่าวข้างต้นคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย กล่าวคือโจทก์เห็นว่าพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๒๐ ข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐ ที่กำหนดให้คู่ความยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันชี้สองสถานไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน เมื่อระยะเวลาที่กำหนดให้ยื่นบัญชีระบุพยานสิ้นสุดลง ถ้าคู่ความซึ่งมิได้ยื่นบัญชีระบุพยานแสดงให้เห็นที่พอแก่ศาลว่ามีเหตุอันสมควรไม่สามารถยื่นบัญชีระบุพยานตามกำหนดเวลาดังกล่าวได้ คู่ความดังกล่าวอาจยื่นคำร้องพร้อมบัญชีระบุพยานไม่ว่าเวลาใด ๆ ก่อนพิพากษาคดีนั้น ขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยอ้างเหตุผลว่า

“คดีนี้เป็นคดีที่ลงโทษปรับโจทก์ โจทก์แม้จะได้ชื่อว่าโจทก์ก็ตาม แต่ความเป็นจริงหรือข้อเท็จจริงแล้วโจทก์อยู่ในฐานะผู้ต้องโทษ ซึ่งเป็นโทษทางอาญาชนิดหนึ่ง คือ ถูกปรับเป็นเงินตามฟ้องโดยรัฐ ดังนั้น โจทก์ย่อมมีสิทธิในการที่จะต่อสู้คดีให้ไม่ต้องรับโทษตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และทั้งสามารถต่อสู้ให้ไม่ต้องรับโทษหรือบรรเทาโทษได้อย่างเต็มที่และเต็มภาคภูมิ อีกทั้งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๒๐ ข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐ ดังกล่าวยังเป็นการเอื้ออำนาจกับรัฐเพียงฝ่ายเดียว บุคคลเดียวเท่านั้น เพราะคดีของศาลภาษีอากรเป็นคดีซึ่งผู้ต้องโทษทางภาษีฟ้องต่อรัฐ โดยอ้างว่ารัฐกระทำการไม่ถูกต้องตามประมวลรัษฎากรในการเก็บภาษี ซึ่งในคดีนี้เป็น การลงโทษต่อโจทก์ ซึ่งข้อเท็จจริงก็คือผู้ต้องโทษปรับนั่นเอง การที่ต้องให้โจทก์ซึ่งเป็นผู้ต้องโทษและหรือบุคคลอื่นที่เป็นโจทก์ในคดีอื่นของศาลนี้ต้องยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันนัดชี้สองสถานไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน นั้น จึงเป็นการให้สิทธิแก่รัฐหรือกรมสรรพากรแต่เพียงฝ่ายเดียว บุคคลเดียวเท่านั้น โดยจำกัดสิทธิของโจทก์เพราะในคดีแพ่งทั่วไปหรืออื่นๆ ให้สิทธิบุคคลทุกคนเสมอภาคทางกฎหมาย คือให้ยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันสืบพยาน ๗ วัน ดังนั้น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๒๐ ข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐ จึงขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งบัญญัติให้บุคคลย่อมเสมอภาคในกฎหมาย...”

เห็นว่า ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖๕ บัญญัติว่า บุคคลมีหน้าที่...เสียภาษีอากร... ดังนั้น การเสียภาษีอากรจึงเป็นหน้าที่ของบุคคลตามรัฐธรรมนูญและตามนโยบายของรัฐบาล โดยรัฐสภาได้ตราประมวลรัษฎากรขึ้นใช้บังคับวางหลักเกณฑ์การใช้อำนาจรัฐเพื่อจัดเก็บภาษีอากร การเสียภาษีอากรจึงไม่ใช่โทษตามที่โจทก์อ้าง การที่โจทก์อ้างว่า คดีภาษีอากรเป็นคดีที่ลงโทษปรับโจทก์ โจทก์แม้จะได้ชื่อว่าโจทก์ก็ตามแต่ความเป็นจริงหรือข้อเท็จจริงแล้วโจทก์อยู่ในฐานะผู้ต้องโทษ ซึ่งเป็นโทษทางอาญาชนิดหนึ่งคือถูกปรับเป็นเงินตามฟ้องโดยรัฐ จึงเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่มีกฎหมายสนับสนุน

เกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล ในการจัดเก็บภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร มีหลักการว่าในการบริหารประเทศรัฐบาลมีหน้าที่ในทางเศรษฐกิจด้วย การที่รัฐบาลจะปฏิบัติหน้าที่ในทางเศรษฐกิจให้บรรลุผลหรือเป้าหมายได้นั้น รัฐบาลจะต้องใช้นโยบายเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือ นโยบายภาษีอากรถือเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายเศรษฐกิจ นโยบายภาษีอากรจึงมีส่วนช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่ในทางเศรษฐกิจของรัฐบาลบรรลุผลหรือเป้าหมายได้

การที่รัฐบาลจะปฏิบัติหน้าที่ในทางเศรษฐกิจดังกล่าวให้บรรลุผลหรือเป้าหมายได้นั้น รัฐบาลจะต้องใช้นโยบายเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือ นโยบายเศรษฐกิจที่สำคัญก็คือ นโยบายการคลัง นโยบายการเงิน และนโยบายราคาและรายได้

นโยบายการคลัง ประกอบด้วยนโยบายรายจ่าย นโยบายรายได้ และนโยบายหนี้สาธารณะหรือนโยบายการกู้ยืม เนื่องจากภาษีอากรเป็นรายได้ที่สำคัญที่สุดและมีมากที่สุด ฉะนั้น นโยบายภาษีอากรจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายรายได้ เมื่อนโยบายภาษีอากรเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายรายได้ นโยบายภาษีอากรจึงเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการคลัง มีส่วนช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่ในทางเศรษฐกิจของรัฐบาลบรรลุผลหรือเป้าหมายได้ เช่น ในการจัดสรรการใช้ทรัพยากรของสังคมให้เกิดประโยชน์มากที่สุด รัฐบาลอาจใช้นโยบายเก็บภาษีสินค้าฟุ่มเฟือย สิ่งเสพติดหรือของมีค่าในอัตราสูงเพื่อลดการบริโภคของประชาชน และในทางตรงกันข้ามลดอัตราภาษีหรือยกเว้นภาษีสำหรับสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ

ในด้านการกระจายรายได้และทรัพย์สินให้เป็นธรรม รัฐบาลก็ใช้นโยบายการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราก้าวหน้า เพื่อให้คนรวยเสียภาษีมากกว่าคนจน และเก็บภาษีมรดกเพื่อลดความได้เปรียบของบุคคลหรือทายาทที่ได้รับมรดก เพราะระบบมรดกตกทอดนับเป็นจุดเริ่มต้นของความไม่เสมอภาคในทางเศรษฐกิจของบุคคลในสังคม

ในด้านการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เช่น เมื่อเกิดภาวะเงินเฟ้อ รัฐบาลก็อาจเพิ่มภาษีทางอ้อมสำหรับสินค้าและบริการ ทำให้ราคาสินค้าและบริการสูงขึ้น ประชาชนจะได้ลดการบริโภคลง เมื่อประชาชนลดการบริโภคลง ราคาสินค้าและบริการก็ลดลง ภาวะเงินเฟ้อก็ผ่อนคลายได้ หรือในด้านการรักษาดุลการชำระเงินไม่ให้เกิดขาดดุล รัฐบาลก็อาจใช้นโยบายยกเว้นหรือลดอัตราภาษีสินค้าออก เพื่อให้สินค้าออกมีราคาถูกลง ต่างประเทศจะได้สนใจซื้อของเรามากกว่า และในด้านสินค้านำเข้าก็เก็บภาษีในอัตราสูงเพื่อลดการนำเข้า เป็นต้น

ส่วนในด้านการส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจหรือการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น รัฐบาลก็ส่งเสริมให้มีการลงทุนโดยการใช้นโยบายยกเว้นหรือลดอัตราภาษีสำหรับกิจการที่ต้องการส่งเสริม

การลงทุนดังเช่นที่รัฐบาลทำอยู่ในขณะนี้ เป็นต้น (ดูพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. ๒๕๒๐) หรือในด้านการส่งเสริมการออมรัฐบาลก็อาจใช้นโยบายลดหรือยกเว้นภาษีดอกเบี้ยสำหรับเงินฝาก ประเภทออมทรัพย์ หรือในด้านการส่งเสริมให้มีการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ ก็ยอมให้นำค่าใช้จ่ายในการวิจัยมาหักเป็นรายจ่ายเพื่อคำนวณกำไรสุทธิได้มากกว่าปกติ และในกรณีการซื้อสิทธิต่างๆ เช่น สิทธิบัตร กรรมวิธีในการผลิตหรือสูตรต่างๆ จากต่างประเทศ ซึ่งจ่ายไปในรูปของค่าสิทธิ (Royalty) รัฐบาลก็อาจยกเว้นหรือลดการเก็บภาษีจากค่าสิทธิที่ต่างประเทศได้รับนั้น เพื่อส่งเสริมให้มีการนำเอา เทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ เป็นต้น

ตามที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่า รัฐบาลมีหน้าที่ในทางเศรษฐกิจ คือ หน้าที่ในการจัดสรรการใช้ทรัพยากรของสังคมให้เกิดประโยชน์มากที่สุด หน้าที่ในการกระจายรายได้และทรัพย์สินของสังคม ให้เป็นธรรม หน้าที่ในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และหน้าที่ในการส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจหรือการพัฒนาเศรษฐกิจ ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวให้บรรลุผลหรือเป้าหมายนั้น รัฐบาลจะต้องใช้นโยบายทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือ ซึ่งนโยบายทางเศรษฐกิจที่สำคัญก็คือ นโยบายการคลัง นโยบายการเงิน และนโยบายราคาและรายได้

นโยบายภาษีอากรถือเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการคลัง ฉะนั้น นโยบายภาษีอากรจึงใช้เป็นเครื่องมือทำให้การปฏิบัติหน้าที่ในทางเศรษฐกิจของรัฐบาลบรรลุผลหรือเป้าหมาย อย่างไรก็ตามเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่งอาจมีผลกระทบทำให้การปฏิบัติหน้าที่อีกอย่างหนึ่งหรืออย่างอื่นเสียหายได้ เช่น การที่รัฐบาลเก็บภาษีจากคนรวยหรือผู้มีรายได้สูงในอัตราสูงกว่าคนจนหรือผู้มีรายได้ต่ำ แล้วนำเงินภาษีนั้นไปจัดสวัสดิการให้คนจนหรือผู้มีรายได้ต่ำ การกระทำเช่นนี้แม้จะทำให้เกิดการกระจายรายได้และทรัพย์สินที่เป็นธรรม แต่ในขณะเดียวกันก็อาจเป็นผลเสียต่อการจัดสรรการใช้ทรัพยากรของสังคมให้เกิดประโยชน์มากที่สุดได้ เพราะเมื่อคนรวยหรือผู้มีรายได้สูงซึ่งถือเป็นทรัพยากรอย่างหนึ่งของสังคมต้องเสียภาษีมากๆ คนรวยหรือผู้มีรายได้สูงก็ขาดกำลังใจในการทำงาน ทำให้ทำงานน้อยลง เป็นต้น

เมื่อการปฏิบัติหน้าที่ในทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่งอาจมีผลกระทบทำให้การปฏิบัติหน้าที่อีกอย่างหนึ่งหรืออย่างอื่นเสียหายได้ การจะเลือกใช้นโยบายหนึ่งนโยบายใดเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติหน้าที่ทางเศรษฐกิจให้บรรลุผลหรือเป้าหมาย จึงต้องพิจารณาให้รอบคอบ ต้องพยายามเลือกใช้นโยบายที่ทำให้บรรลุเป้าหมายต่างๆ ได้มากที่สุด หรือก่อให้เกิดผลเสียน้อยที่สุด

วัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีอากรในการบริหารประเทศ รัฐบาลต้องใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมากเมื่อรัฐบาลต้องใช้จ่ายเงินรัฐบาลก็ต้องมีรายรับ รายรับส่วนใหญ่จะได้มาจากการเก็บ

ภาษีอากร ดังนั้น วัตถุประสงค์ที่สำคัญในการเก็บภาษีอากรก็คือ เพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในกิจการของรัฐ อย่างไรก็ดี การเก็บภาษีอากรนั้นยังมีวัตถุประสงค์เพื่อการอย่างอื่นอีกคือ เพื่อควบคุมหรือส่งเสริมพฤติกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อการกระจายรายได้และทรัพย์สินให้เป็นธรรมหรือเพื่อการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจได้

คดีนี้ตามคำบรรยายฟ้องของโจทก์ได้ความว่า โจทก์เป็นนิติบุคคล โจทก์มีปัญหาโต้แย้งกับเจ้าพนักงานประเมินของจำเลยที่ ๑ โดยโจทก์อ้างว่าเจ้าพนักงานประเมินของจำเลยที่ ๑ ได้สั่งให้โจทก์นำส่งภาษีเงินได้นิติบุคคลหัก ณ ที่จ่ายและภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหัก ณ ที่จ่าย โดยอ้างว่าโจทก์นำส่งไม่ถูกต้องขาดไปรวมเป็นเงิน ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาทเศษ โจทก์ได้อุทธรณ์การประเมินต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ได้วินิจฉัยอุทธรณ์ของโจทก์ว่า การประเมินของเจ้าพนักงานประเมินเป็นการถูกต้องแล้วและชอบด้วยกฎหมาย จึงให้ยกอุทธรณ์

โจทก์จึงได้อุทธรณ์การประเมินของเจ้าพนักงานประเมินและคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ต่อศาลภาษีอากร

เห็นว่า เจ้าพนักงานประเมินของจำเลยที่ ๑ ได้ใช้อำนาจตามประมวลรัษฎากร มาตรา ๑๕ กรณีเจ้าพนักงานประเมินมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ใดแสดงรายการตามแบบที่ยื่นไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่บริบูรณ์ เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจออกหมายเรียกผู้ยื่นรายการนั้นมาได้สวน และออกหมายเรียกพยานกับสั่งให้ผู้ยื่นรายการหรือพยานนั้นนำบัญชีเอกสารหรือหลักฐานอื่นอันควรแก่เรื่องมาแสดงได้เพื่อตรวจสอบ ผลการตรวจสอบพบว่าโจทก์ได้ชำระภาษีไว้ไม่ถูกต้อง ดังปรากฏในคำให้การจำเลยลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๒

กรณีนี้เป็นการประเมินโดยเจ้าพนักงานประเมินตามอำนาจในมาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐ แห่งประมวลรัษฎากร ผลการตรวจสอบของเจ้าพนักงานประเมินพบว่าโจทก์เสียภาษีไม่ถูกต้องครบถ้วน มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๗ ของประมวลรัษฎากรบัญญัติให้โจทก์ต้องเสียเบี้ยปรับและเงินเพิ่มโดยมาตรา ๒๗ ทวิ ให้ถือเป็นเงินภาษีด้วย ซึ่งเป็นมาตรการทางภาษีอย่างหนึ่งที่บังคับให้ผู้เสียภาษีไม่ถูกต้องและถูกตรวจสอบพบโดยเจ้าพนักงานประเมินจะต้องปฏิบัติตาม หาได้เป็นโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ (๔) แต่ประการใด เพราะบทบังคับให้ผู้เสียภาษีไม่ถูกต้องต้องเสียภาษีรวมทั้งเบี้ยปรับและเงินเพิ่มเป็นมาตรการบังคับในทางแพ่ง ซึ่งต่างกับมาตรการบังคับในกรณีเป็นโทษปรับในคดีอาญา กล่าวคือโทษปรับในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๕ ถ้าผู้ต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับภายในเวলাกำหนดก็ต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ตามประมวลรัษฎากรไม่มีมาตรการบังคับเหมือนคดีอาญาในกรณีไม่ชำระเบี้ยปรับแล้ว

ผู้นั้นจะถูกกักขังแทนค่าปรับ ที่โจทก์อ้างว่าโจทก์มีสิทธิต่อสู้คดีให้ไม่ต้องรับโทษตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ จึงรับฟังไม่ได้

ที่โจทก์อ้างในคำร้องต่อไปว่า “พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๒๐ ข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐ เป็นการเอื้ออำนาจกับรัฐ เพียงฝ่ายเดียว บุคคลเดียวเท่านั้น เพราะคดีของศาลภาษีอากรเป็นคดีซึ่งผู้ต้องโทษทางภาษีฟ้องต่อรัฐ โดยอ้างว่ารัฐกระทำการไม่ถูกต้องตามประมวลรัษฎากรในการเก็บภาษี ซึ่งในคดีนี้เป็นการลงโทษต่อโจทก์ ซึ่งข้อเท็จจริงก็คือผู้ต้องโทษปรับนั่นเอง การที่ต้องให้โจทก์ซึ่งเป็นผู้ต้องโทษและหรือบุคคลอื่นที่เป็นโจทก์ในคดีอื่นของศาลนี้ ต้องยื่นบัญชีระบุงพยานก่อนวันนัดชี้สองสถาน ไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน นั้น จึงเป็นการให้สิทธิแก่รัฐและหรือกรมสรรพากรแต่เพียงฝ่ายเดียว บุคคลเดียวเท่านั้น โดยจำกัดสิทธิของโจทก์เพราะในคดีแพ่งทั่วไปหรืออื่นๆ ให้สิทธิบุคคลทุกคนเสมอภาคทางกฎหมาย คือให้ยื่นบัญชีระบุงพยานก่อนวันสืบพยาน ๗ วัน ดังนั้น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๒๐ ข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐ จึงขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งบัญญัติให้บุคคลย่อมเสมอภาคในกฎหมาย”

เห็นว่า ข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐ เป็นบทบัญญัติที่บังคับให้คู่ความที่มีความจำนงที่จะอ้างอิงเอกสาร หรือคำเบิกความของพยานคนใดหรือมีความจำนงที่จะให้ศาลตรวจสอบบุคคล วัตถุ สถานที่ หรืออ้างอิงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้ง เพื่อเป็นพยานหลักฐานสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นต่อศาลก่อนวันชี้สองสถานไม่น้อยกว่าสามสิบวัน ในกรณีที่ไม่มีกรชี้สองสถานให้ยื่นบัญชีระบุงพยานเช่นว่านั้น พร้อมสำเนา ก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักการที่ให้สิทธิแก่คู่ความที่จะขอใช้สิทธินั้นตามวิธีการหรือเงื่อนไขที่กฎหมายระบุไว้ ซึ่งตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๑๗ บัญญัติว่า “กระบวนการพิจารณาในศาลภาษีอากรให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ และข้อกำหนดตามมาตรา ๒๐ ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติและข้อกำหนดดังกล่าวให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๑๑) ได้ให้บทนิยามคำว่า “คู่ความ” หมายความว่า “บุคคลผู้ยื่นคำฟ้องหรือถูกฟ้องต่อศาล และเพื่อประโยชน์แห่งการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้รวมถึงบุคคลผู้มีสิทธิกระทำการแทนบุคคลนั้นๆ ตามกฎหมายหรือในฐานะทนายความ” บุคคลผู้ยื่นคำฟ้องคือโจทก์ บุคคลผู้ถูกฟ้องคือจำเลย ด้วยเหตุนี้ข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐ จึงใช้บังคับแก่ทั้งโจทก์และจำเลยหาใช่เป็นบทที่เอื้ออำนาจกับรัฐเพียงฝ่ายเดียว บุคคลเดียวเท่านั้น ตามที่โจทก์ผู้ยื่น

คำร้องอ้างไม่ ซึ่งพอเทียบเคียงได้กับหลักการที่กำหนดให้คู่ความต้องยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานต่อศาล ก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน พร้อมทั้งสำเนาบัญชีระบุพยานดังกล่าวในจำนวนที่เพียงพอ เพื่อให้ คู่ความฝ่ายอื่นมารับไปจากศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๘๘ และมีบทบัญญัติ ทำนองเดียวกันนี้ตามมาตรา ๘๕ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๘ มาตรา ๑๐๐ มาตรา ๑๐๑ มาตรา ๑๑๗ มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง เป็นต้น

หลักการตามข้อกำหนด ข้อ ๑๐ ดังกล่าวข้างต้นเป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดให้คู่ความต้อง ปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้เป็นหลักและมีการบังคับใช้โดยเคร่งครัด ดังเช่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๗๔ ที่ว่า “ในกรณีต่อไปนี้ให้ถือว่าโจทก์ ได้ทิ้งฟ้อง คือ

(๑) ภายหลังจากที่เสนอคำฟ้องแล้ว โจทก์เพิกเฉยไม่ร้องขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อให้ส่ง หมายเรียกให้แก้คดีแก่จำเลย และไม่แจ้งให้ศาลทราบเหตุแห่งการเพิกเฉยเช่นว่านั้นภายในกำหนด เจ็ดวันนับแต่วันที่ยื่นคำฟ้อง

(๒) โจทก์เพิกเฉยไม่ดำเนินคดีภายในเวลาตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดไว้เพื่อการนั้น โดยได้ส่งคำสั่งนั้นให้แก่โจทก์โดยชอบแล้ว” หรือตามมาตรา ๑๗๗ วรรคหนึ่ง ที่ว่า “เมื่อได้ส่งหมาย เรียกและสำเนาคำฟ้องให้จำเลยแล้วให้จำเลยทำคำให้การเป็นหนังสือยื่นต่อศาลภายในสิบห้าวัน” เป็นต้น กฎหมายจะบัญญัติบังคับให้คู่ความหรือผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานเจ้าหน้าที่อื่นต้องปฏิบัติตาม กฎหมายหรือตามคำสั่งศาลอย่างใดอย่างหนึ่งภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้เท่านั้น มิใช่บังคับศาล หรือผู้พิพากษาศาลยุติธรรมจนเสียความเป็นอิสระหรือไม่อาจใช้ดุลยพินิจโดยอิสระได้

ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ใช้บังคับแก่คู่ความเท่านั้น ไม่กระทบต่อการใช้ดุลยพินิจโดย อิสระของผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ดังเช่นกรณีที่ว่าโจทก์ทิ้งฟ้องโดยไม่ได้แจ้งให้ศาลทราบ เหตุที่ เพิกเฉยไม่ร้องขอให้มีการส่งหมายเรียกให้แก้คดีแก่จำเลยภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันยื่นคำฟ้อง หรือโจทก์เพิกเฉยไม่ดำเนินคดีภายในเวลาที่ศาลกำหนดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๗๔ ก็ตาม โดยโจทก์ปฏิบัติตามเมื่อล่วงเลยกำหนดเวลาดังกล่าว ศาลยุติธรรมก็อาจใช้ ดุลยพินิจยอมให้โจทก์ดำเนินคดีต่อไป โดยไม่มีคำสั่งว่าโจทก์ทิ้งฟ้องก็ได้ หรือในกรณีการค้านเรื่อง ผิดระเบียบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗ ศาลยุติธรรมมีอำนาจเพิกถอน การพิจารณาที่ผิดระเบียบนั้นตามที่เห็นสมควรเสียเมื่อเวลาใดก่อนมีคำพิพากษาก็ได้ แต่หากเป็นคู่ความ ฝ่ายที่เสียหายจะต้องยกขึ้นกล่าวอ้างไม่ช้ากว่าแปดวันนับแต่วันที่คู่ความฝ่ายนั้นได้ทราบข้อความ หรือพฤติการณ์อันเป็นมูลแห่งข้ออ้างนั้น หรือศาลยุติธรรมมีอำนาจออกคำสั่งขยายหรือย่นระยะเวลา

ตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือตามที่ศาลกำหนดไว้ หรือระยะเวลาที่เกี่ยวข้องวิธีพิจารณาความแพ่งอันกำหนดไว้ในกฎหมายอื่น เพื่อให้ดำเนินหรือมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาใดๆ ก่อนสิ้นระยะเวลานั้น อันเป็นอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓ เป็นต้น

บทบัญญัติที่ยกขึ้นมากล่าวนั้นแสดงให้เห็นว่าระยะเวลาใดก็ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่อาจนำไปใช้ให้กระทบต่อการใช้อำนาจหรือการปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้ดุลยพินิจโดยอิสระของผู้พิพากษาหรือตุลาการได้ การบัญญัติกฎหมายจะบัญญัติได้เพียงกำหนดข้อจำกัด เงื่อนไข หรือขั้นตอนการใช้อำนาจหรือการปฏิบัติหรือการใช้ดุลยพินิจของผู้พิพากษาหรือตุลาการได้เท่านั้น ไม่อาจบัญญัติกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของศาล ให้ศาลหรือผู้พิพากษาหรือตุลาการต้องประพฤติปฏิบัติภายในกำหนดเวลาดังกล่าวได้ หรือกล่าวง่ายๆ ความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของผู้พิพากษาหรือตุลาการในแง่นี้ ก็คือผู้พิพากษาหรือตุลาการต้องมีอำนาจเหนือกาลเวลาที่ออกมาเพื่อใช้บังคับให้ผู้พิพากษาหรือตุลาการกระทำหรือละเว้นการกระทำใดภายในกำหนดเวลาเช่นนั้น

แต่ในทางกลับกันระยะเวลาหรือข้อบังคับเกี่ยวกับกำหนดเวลากลับเป็นเครื่องมือหรือมาตรการสำคัญอย่างหนึ่งที่ศาลหรือผู้พิพากษาหรือตุลาการใช้เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปโดยเรียบร้อยและเป็นธรรม ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๗๔ (๒) ที่บัญญัติว่าหากโจทก์เพิกเฉยไม่ดำเนินคดีภายในเวลาตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดไว้เพื่อการนั้น ให้ถือว่าโจทก์ทิ้งฟ้องซึ่งศาลมีอำนาจใช้ดุลยพินิจจำหน่ายคดีโดยไม่ได้รับคืนค่าธรรมเนียมศาลนั้น และมีผลให้คู่ความกลับคืนเข้าสู่ฐานะเดิมเหมือนหนึ่งมิได้มีการยื่นฟ้องเลย และคดีอาจมีอายุความในการยื่นฟ้องใหม่ แต่การใช้อำนาจหรือการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้ดุลยพินิจของศาลหรือผู้พิพากษาหรือตุลาการดังกล่าวเป็นเพียงอิสระที่จะสั่งตามข้อจำกัดเงื่อนไข และขั้นตอนตามที่กฎหมายบัญญัติ เมื่อมีคำสั่งแล้วอาจตรวจสอบและทบทวนโดยการโต้แย้งคำสั่งศาลขอให้สั่งใหม่หรืออุทธรณ์หรือฎีกาได้ต่อไป ดังเช่นคดีนี้ โจทก์ได้ยื่นคำแถลงคัดค้านคำสั่งของศาลฎีกาที่สั่งยกคำร้องขออนุญาตระบุงพยานและถือว่าโจทก์ไม่มีพยานมาสืบข้อเท็จจริงตามฟ้องไว้แล้ว ตามคำแถลงลงวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๓ เพื่อให้สิทธิดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป มิใช่เป็นความอิสระโดยแท้แบบกรณีไม่อาจกำหนดเวลาให้ศาลหรือผู้พิพากษาหรือตุลาการต้องกระทำการหรือละเว้นการกระทำหรือปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งภายในเวลาดังกล่าวที่ไม่อาจตรวจสอบและทบทวนได้เลย เพราะเป็นส่วนที่เกี่ยวกับศาลหรือผู้พิพากษาตุลาการนั้นโดยแท้หาได้เกี่ยวข้องกับคดีและคู่ความโดยตรงแต่อย่างใด

ด้วยเหตุนี้ หากสังเกตให้ดีถึงหลักการเกี่ยวกับระยะเวลาในกฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความของศาลยุติธรรมดังกล่าว เป็นหลักการที่วางอยู่บนพื้นฐานหลักการสำคัญหลายหลักการ ได้แก่ หลักการแห่งอำนาจตุลาการ ความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของผู้พิพากษาและตุลาการ ระบบตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจในอำนาจตุลาการหรือระบบศาลที่เปิดช่องให้แก่คู่ความหรือผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงเท่านั้นและใช้ในระบบปิดก็ว่าได้ มิได้เปิดช่องให้แก่บุคคลภายนอกหรือประชาชนทั่วไปหรือองค์กรอื่นไม่ว่าจะเป็นองค์กรแห่งอำนาจอธิปไตยหรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญก็ตามให้เข้ามาเกี่ยวข้อง แตกต่างกับการตรวจสอบและควบคุมอำนาจฝ่ายอื่นโดยประชาชน

ข้อกำหนดเกี่ยวกับระยะเวลาจึงเป็นเรื่องละเอียดอ่อน สลับซับซ้อน และเข้าใจได้ยากสำหรับผู้ไม่เชี่ยวชาญในการใช้กฎหมายดังกล่าว รวมทั้งเป็นไปตามหลักสากลที่ต้องอาศัยการพัฒนาอย่างยาวนานและต่อเนื่อง จนเกิดเป็นหลักการที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างกับอำนาจฝ่ายอื่น เช่น ฝ่ายบริหารที่ข้อกำหนดเกี่ยวกับระยะเวลามีใช่เป็นความอิสระโดยแท้ แต่เป็นข้อกำหนดอย่างหนึ่งให้ต้องปฏิบัติตาม จึงเป็นดุลยพินิจอย่างหนึ่งที่ต้องตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจได้โดยศาล เป็นต้น อันมีลักษณะกลับกันกับอำนาจตุลาการ

ดังนั้น ข้อกำหนดเกี่ยวกับระยะเวลาเป็นข้อกำหนดที่ใช้บังคับแก่คู่ความหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มิได้ใช้บังคับแก่ศาลหรือผู้พิพากษาหรือศาล และเป็นเครื่องมือหรือมาตรการที่ศาลหรือผู้พิพากษาหรือตุลาการเป็นผู้บังคับใช้ ระยะเวลาชำระคดีดังกล่าวจึงมีองค์ประกอบแยกได้เป็น ๓ ประการ ได้แก่ เงื่อนไขหรือเงื่อนไขในการบังคับ คู่ความ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีผู้ถูกบังคับใช้ และศาลหรือผู้พิพากษาหรือตุลาการผู้บังคับใช้ เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบดังกล่าวจะเห็นว่า ผลสุดท้ายไม่ว่าผลดีหรือผลเสียของข้อกำหนดเกี่ยวกับระยะเวลาดังกล่าวย่อมตกแก่คู่ความหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในคดีนั้นเอง มิได้เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกหรือประชาชนแต่อย่างใด

ข้อกำหนดเกี่ยวกับระยะเวลาดังกล่าว จึงถือได้ว่าเกี่ยวกับความเป็นธรรมในการดำเนินคดีที่กฎหมายและศาลจะต้องให้แก่คู่ความหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเสมอกัน และคู่ความหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายและศาลอย่างเท่าเทียมกัน ความล่าช้าหรือรวดเร็วในการพิจารณาพิพากษาคดีย่อมกระทบต่อความเป็นธรรม ความเสมอกัน และการได้รับความคุ้มครองที่คู่ความหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะได้รับจากกฎหมายและศาลหรือผู้พิพากษาหรือตุลาการหาได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกหรือประชาชนโดยรวมแต่อย่างใด

ดังนั้น หลักการตามข้อกำหนดข้อ ๑๐ จึงไม่ใช่กรณีที่ให้สิทธิแก่รัฐและหรือกรมสรรพากร แต่เพียงฝ่ายเดียว บุคคลเดียว โดยจำกัดสิทธิของโจทก์ เพราะในคดีแพ่งทั่วไปหรืออื่นๆ ให้สิทธิบุคคลทุกคนเสมอภาคทางกฎหมายดังข้ออ้างของโจทก์แต่ประการใด

สรุปแล้ว ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่าเหตุผลของโจทก์ที่อ้างว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากร และวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๒๐ และข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นการกล่าวอ้างถึงหลักการในกฎหมายวิธีพิจารณาความ ซึ่งศาลต้องใช้ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาควบคู่ไปกับกฎหมายสารบัญญัติซึ่งศาลจะต้องใช้บังคับแก่คดีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๔ ในที่นี้คือประมวลรัษฎากร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๓ โดยบัญญัติขึ้นเพื่อเร่งรัดในการพิจารณาคดีภาษีอากรให้ดำเนินไปโดยรวดเร็วและเป็นธรรม และเพื่อให้ความคุ้มครองแก่คู่ความหรือผู้เกี่ยวข้องอย่างเท่าเทียมกัน จึงไม่ใช่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีตามความหมายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๔ ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่าบทบัญญัตินี้ดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐ หรือไม่

ให้ยกคำร้องของผู้ร้อง

นายปรีชา เถลิมนิชย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ